

## نقش گردشگری احیاگر در ارتقای تاب‌آوری اکولوژیکی مقاصد طبیعت‌گردی در مواجهه با تغییرات اقلیمی: مرور نظام‌مند بر اساس پروتکل PRISMA

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۰/۱۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۲/۲۸

کد مقاله: ۷۴۵۴۰

مهسا جوانمردی<sup>۱\*</sup>، مرضیه دوکوهکی<sup>۲</sup>

### چکیده

تشدید پیامدهای تغییرات اقلیمی بر اکوسیستم‌های حساس و مقاصد طبیعت‌گردی، ضرورت گذار از رویکردهای کاهنده آسیب به سمت الگوهای فعال باززایی را برجسته ساخته است. «گردشگری احیاگر» به‌عنوان رویکردی نوظهور، فراتر از پارادایم پایداری حرکت می‌کند و با تأکید بر ایجاد اثر خالص مثبت در ابعاد اکولوژیکی، اجتماعی و اقتصادی، می‌کوشد وضعیت مقصد را بهبود بخشد. هدف این مطالعه، تبیین نقش گردشگری احیاگر در ارتقای تاب‌آوری اکولوژیکی مقاصد طبیعت‌گردی در مواجهه با تغییرات اقلیمی است. این پژوهش با رویکرد مرور نظام‌مند (SLR) و بر اساس پروتکل PRISMA 2020 انجام شد. جستجوی جامع در پایگاه‌های معتبر شامل Scopus، ScienceDirect و Web of Science (در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۵) با استفاده از کلمات کلیدی تخصصی صورت گرفت. پس از غربالگری منابع بر اساس معیارهای ورود و خروج، مقالات نهایی انتخاب و داده‌ها با روش تحلیل تماتیک (کدگذاری سه‌مرحله‌ای) واکاوی شدند. یافته‌ها نشان می‌دهد گردشگری احیاگر از طریق مکانیسم‌هایی همچون احیای اکوسیستم‌های تخریب‌شده، بهره‌گیری از فناوری‌های هوشمند، توانمندسازی جوامع محلی و پیوند با دانش بومی، می‌تواند تاب‌آوری اکولوژیکی مقاصد را افزایش دهد. در نهایت، با شناسایی شکاف‌های پژوهشی موجود، چارچوبی مفهومی برای گذار به گردشگری باززاینده ارائه شده است.

**واژگان کلیدی:** گردشگری احیاگر؛ تاب‌آوری اکولوژیکی؛ مقاصد طبیعت‌گردی؛ تغییرات اقلیمی؛ اقتصاد احیاگر.

۱- کارشناسی‌ارشد مدیریت بازرگانی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران (نویسنده مسئول) [dr.biker1400@gmail.com](mailto:dr.biker1400@gmail.com)

۲- کارشناسی‌ارشد آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز، شیراز، ایران

## ۱- مقدمه

تغییرات اقلیمی یکی از جدی‌ترین چالش‌های زیست‌محیطی و اجتماعی - اقتصادی قرن بیست و یکم است که ساختار و عملکرد اکوسیستم‌های طبیعی را به طور گسترده‌ای تحت‌تأثیر قرار داده و پیامدهای عمیقی بر فعالیت‌های انسانی و پایداری مقصدهای گردشگری برجای گذاشته است. (IPCC, 2022) گردشگری طبیعت‌محور، به دلیل وابستگی مستقیم به سلامت و انسجام اکوسیستم‌ها، از آسیب‌پذیرترین بخش‌ها در برابر تغییرات اقلیمی به شمار می‌رود. (Becken & Hay, 2021) پیامدهای این تغییر شامل ذوب یخچال‌ها، سفیدشدگی مرجان‌ها، فرسایش سواحل، کمبود منابع آب و افزایش بیماری‌های مرتبط با گرماسی که توان جذب گردشگر و تاب‌آوری مقاصد را تهدید می‌کند. (Scott et al., 2016) صنعت گردشگری خود نیز می‌تواند با مصرف انرژی، تولید پسماند و تغییر کاربری اراضی، فشار بیشتری بر اکوسیستم‌ها وارد آورد. (Gössling et al., 2018) در دهه‌های اخیر، مفهوم پایداری به‌عنوان چارچوب اصلی توسعه گردشگری معرفی شده است (Font & McCabe, 2017)، اما شواهد نشان می‌دهد رویکردهای صرفاً پایدار دیگر پاسخگوی مواجهه با شدت بحران‌های اقلیمی نیستند. (Jones et al., 2021) پایداری اغلب در حد حفظ وضعیت موجود باقی می‌ماند و بر احیای فعال یا افزایش تاب‌آوری سیستم‌ها تمرکز نمی‌کند (Mose & Weck, 2019).

براین اساس، گردشگری احیاگر به‌عنوان رویکردی نوین، فراتر از پایداری است و با تأکید بر ایجاد «اثر خالص مثبت (Net Positive Impact)» به دنبال احیای زیست‌بوم‌ها، تقویت جوامع محلی و توسعه اقتصاد احیاگر است. (Reid et al., 2020) این رویکرد، تاب‌آوری اکولوژیکی را به معنای ظرفیت سازگاری، بازسازی و بهبود عملکرد مقصد در مواجهه با تنش‌های اقلیمی تعریف می‌کند. (Ansell & Gash, 2022) باوجود رشد توجه پژوهشی نسبت به گردشگری احیاگر، هنوز شکاف‌های مهمی در تبیین سازوکارها، ارزیابی اثرات واقعی و شناسایی عوامل موفقیت آن وجود دارد. (Williams & Ponsford, 2023) بسیاری از سیاست‌ها فاقد سازوکارهای لازم برای تاب‌آوری اکولوژیکی هستند که نیازمند مروری جامع و تحلیلی برای جمع‌بندی دانش حاضر و ارائه راهکارهای کاربردی است. (Buckley, 2021) هدف این مقاله، ارائه یک مرور نظام‌مند و تحلیلی است که نقش گردشگری احیاگر را در ارتقای تاب‌آوری اکولوژیکی مقاصد طبیعت‌گردی در مواجهه با تغییرات اقلیمی بررسی کند. این مطالعه پیامدهای مدیریتی و سیاستی این رویکرد را تحلیل و دلالت‌های علمی و عملی را تبیین می‌کند (Smith et al., 2022).

## ۲- چارچوب مفهومی و پیشینه نظری پژوهش

## ۲-۱- گردشگری احیاگر: پارادایم نوین در مدیریت مقاصد گردشگری

در دهه‌های اخیر، مفهوم پایداری به‌عنوان چارچوب غالب در مدیریت گردشگری مطرح بوده است؛ بااین حال، بسیاری از پژوهشگران معتقدند رویکردهای مبتنی بر پایداری به‌تنهایی برای مقابله با بحران‌های پیچیده زیست‌محیطی از جمله تغییرات اقلیمی، کاهش تنوع زیستی و تخریب اکوسیستم‌ها کافی نیستند. در چنین بستری، مفهوم «گردشگری احیاگر» به‌عنوان پارادایمی نوظهور مطرح شده است که هدف آن فراتر رفتن از کاهش آسیب و حرکت به سمت بازسازی فعال اکوسیستم‌ها و نظام‌های اجتماعی است. (Bellato, Frantzeskaki, & Nygaard, 2022) گردشگری احیاگر ریشه در نظریه‌های تفکر سیستمی، طراحی احیاگر و اقتصاد بازاینده دارد و بر ایجاد اثرات مثبت خالص بر محیط‌زیست و جوامع محلی تأکید می‌کند (Pollock, 2019). برخلاف رویکردهای سنتی که عمدتاً بر مدیریت اثرات منفی گردشگری تمرکز دارند، گردشگری احیاگر به دنبال ایجاد فرایندهایی است که بتوانند ظرفیت‌های طبیعی و اجتماعی مقصد را بازسازی و تقویت کنند. (Dredge, 2022) از منظر عملیاتی، این رویکرد شامل مجموعه‌ای از راهبردها نظیر احیای اکوسیستم‌های طبیعی، مشارکت فعال جوامع محلی، توسعه مدل‌های اقتصادی چرخشی و طراحی مبتنی بر ویژگی‌های بوم‌شناختی مقصد است. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که چنین رویکردی می‌تواند به ایجاد سیستم‌های گردشگری سازگارتر و انعطاف‌پذیرتر در برابر تغییرات محیطی منجر شود (Higgins-Desbiolles, 2021).

## ۲-۲- تاب‌آوری اکولوژیکی در مقاصد طبیعت‌گردی

تاب‌آوری اکولوژیکی یکی از مفاهیم کلیدی در علوم محیط‌زیست و مدیریت منابع طبیعی است که به توانایی یک اکوسیستم برای جذب اختلالات، سازگاری با تغییرات و بازسازی ساختار و کارکرد خود پس از شوک‌های محیطی اشاره دارد (Holling, 1973). در حوزه گردشگری، این مفهوم به ظرفیت مقاصد گردشگری برای حفظ عملکردهای اکولوژیکی و اجتماعی خود در مواجهه با فشارهای محیطی و انسانی مربوط می‌شود. (Lew, 2014)

مقاصد طبیعت‌گردی به دلیل وابستگی شدید به سلامت اکوسیستم‌ها، به‌ویژه در برابر پیامدهای تغییرات اقلیمی مانند افزایش دما، تغییر الگوهای بارش، خشکسالی و کاهش تنوع زیستی آسیب‌پذیر هستند. (Scott, Hall, & Gössling, 2019) در چنین شرایطی، ارتقای تاب‌آوری اکولوژیکی به یکی از اهداف اساسی مدیریت پایدار گردشگری تبدیل شده است.

تاب‌آوری اکولوژیکی معمولاً در سه بعد اصلی بررسی می‌شود:

- ظرفیت جذب شوک (Absorptive Capacity)
- توانایی سازگاری (Adaptive Capacity)
- قابلیت تحول سیستمی (Transformative Capacity)

این ابعاد نشان‌دهنده توانایی یک سیستم برای مقابله با اختلالات، یادگیری از تغییرات و بازطراحی ساختارهای مدیریتی و اکولوژیکی در بلندمدت هستند. (Folke et al., 2016)

### ۲-۳- پیوند نظری گردشگری احیاگر و تاب‌آوری اکولوژیکی

پژوهش‌های اخیر نشان می‌دهد که رویکرد گردشگری احیاگر می‌تواند به‌عنوان ابزاری مؤثر برای تقویت تاب‌آوری اکولوژیکی در مقاصد گردشگری عمل کند. این رویکرد از طریق بازسازی خدمات اکوسیستم، تقویت سرمایه اجتماعی جوامع محلی و ایجاد مدل‌های اقتصادی پایدار به افزایش ظرفیت سازگاری و تحول سیستم‌های گردشگری کمک می‌کند. (Bellato et al., 2022)

یکی از ویژگی‌های کلیدی گردشگری احیاگر، تأکید آن بر رویکردهای مشارکتی و مکان‌محور است. در این رویکرد، جوامع محلی به‌عنوان بازیگران اصلی در فرایند مدیریت و احیای مقصد در نظر گرفته می‌شوند و دانش بومی آنان در طراحی راهبردهای گردشگری مورد استفاده قرار می‌گیرد. (Dredge, 2022)

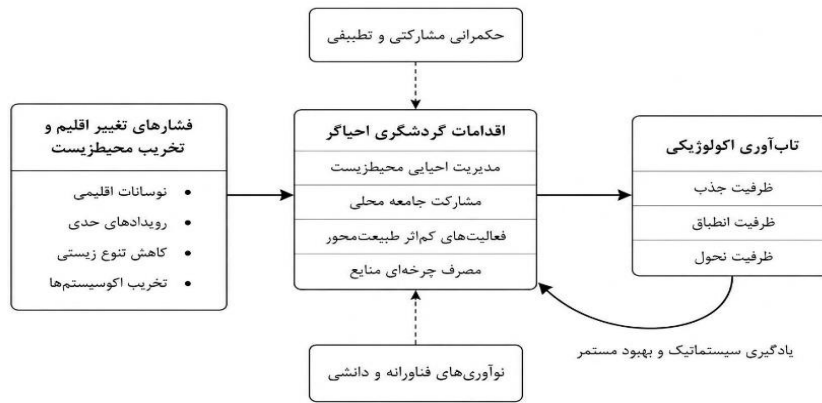
علاوه بر این، پیشرفت فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی، سامانه‌های اطلاعات جغرافیایی (GIS) و حسگرهای محیطی\* امکان پایش دقیق‌تر وضعیت اکوسیستم‌ها و مدیریت تطبیقی مقاصد گردشگری را فراهم کرده است. استفاده از این فناوری‌ها می‌تواند نقش مهمی در افزایش ظرفیت یادگیری و سازگاری سیستم‌های گردشگری ایفا کند. (Gössling & Scott, 2021). در نتیجه، ترکیب اصول گردشگری احیاگر با رویکردهای مدیریت تاب‌آوری می‌تواند چارچوبی نوین برای مدیریت مقاصد طبیعت‌گردی در شرایط عدم قطعیت ناشی از تغییرات اقلیمی فراهم آورد.

### ۲-۴- شکاف پژوهشی

باوجود افزایش توجه علمی به مفهوم گردشگری احیاگر، هنوز مطالعات محدودی به بررسی نقش این رویکرد در تقویت تاب‌آوری اکولوژیکی مقاصد طبیعت‌گردی پرداخته‌اند. بسیاری از پژوهش‌های موجود بیشتر بر مباحث نظری تمرکز دارند و شواهد تجربی و چارچوب‌های تحلیلی منسجم در این زمینه هنوز محدود است.

ازسوی دیگر، ادغام مفاهیمی مانند فناوری‌های هوشمند، حکمرانی مشارکتی و اقتصاد احیاگر در چارچوب‌های تاب‌آوری اکولوژیکی کمتر مورد بررسی قرار گرفته است؛ بنابراین، انجام یک مرور نظام‌مند و تحلیلی از ادبیات موجود می‌تواند به شناسایی روندهای پژوهشی، شکاف‌های علمی و مسیرهای آینده تحقیقات در این حوزه کمک کند.

چارچوب مفهومی ارائه‌شده در شکل ۱ نشان می‌دهد که فشارهای ناشی از تغییر اقلیم و تخریب محیط‌زیست، ضرورت به‌کارگیری رویکردهای گردشگری احیاگر را تقویت می‌کنند. در این چارچوب، حکمرانی مشارکتی و تطبیقی و نیز نوآوری‌های فناورانه و دانشی به‌عنوان شرایط تسهیل‌گر عمل کرده و اثربخشی اقدامات احیاگر را در ارتقای تاب‌آوری اکولوژیکی افزایش می‌دهند. تاب‌آوری اکولوژیکی در سه بعد ظرفیت جذب، انطباق و تحول مفهوم‌سازی شده است. همچنین یک حلقه بازخورد نشان می‌دهد که پیامدهای اکولوژیکی حاصل از مداخلات احیاگر، خود مبنایی برای یادگیری و بهبود مستمر رویکردهای گردشگری احیاگر فراهم می‌آورد.



شکل ۱. مدل مفهومی ارتباط میان گردشگری احیاگر و تاب‌آوری اکولوژیکی در مقاصد طبیعت‌محور تحت فشارهای تغییر اقلیم

### ۳. روش‌شناسی پژوهش (Methodology)

#### ۳-۱- رویکرد و پارادایم پژوهش

پژوهش حاضر از نوع مرور نظام‌مند (Systematic Literature Review) با رویکرد تحلیلی - سنتزی است. انتخاب این روش به دلیل ضرورت نظام‌مند کردن مفاهیم نوظهوری همچون «گردشگری احیاگر» و تبیین روابط پیچیده آن با «تاب‌آوری اکولوژیکی» در بستر تغییرات اقلیمی صورت گرفته است. این متدولوژی بر اساس پروتکل استاندارد PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) اجرا شده است تا شفافیت، عینیت و تکرارپذیری فرایند پژوهش تضمین گردد (Snyder, 2019; Page et al., 2021).

#### ۳-۲- استراتژی جست‌وجو و پایگاه‌های داده

برای شناسایی جامع‌ترین مجموعه از ادبیات علمی موجود، جست‌وجوی نظام‌مند در سه پایگاه‌داده اصلی و معتبر بین‌المللی شامل ScienceDirect، Scopus، Web of Science (Core Collection) انجام شد. دوره زمانی پژوهش محدود به ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۵ را در بر می‌گیرد تا هم تکامل مفاهیم پایداری و هم ظهور الگوهای نوین احیاگری را پوشش دهد. استراتژی جست‌وجو با استفاده از عملگرهای منطقی (AND/OR) و در عنوان، چکیده و کلمات کلیدی (Topic) به شرح زیر طراحی شد:

- مجموعه اول (موضوع اصلی) "Regenerative Tourism" OR "Regenerative Development" OR "Net-Positive Tourism"
- مجموعه دوم (متغیر واسطه) "Ecological Resilience" OR "Social-Ecological Resilience" OR "Ecosystem Recovery"
- مجموعه سوم (بستر پژوهش) "Nature-based Tourism" OR "Ecotourism" OR "Climate Change"

#### ۳-۳- معیارهای ورود و خروج (Selection Criteria)

جهت حصول اطمینان از کیفیت و روایی تحلیل‌ها، مقالات استخراج‌شده بر اساس معیارهای دقیق زیر غربال شدند:  
 - معیارهای ورود (Inclusion): ۱ مقالات پژوهشی و مروری چاپ شده در ژورنال‌های داوری‌شده (Peer-reviewed)؛ ۲ مطالعاتی که به طور مستقیم ارتباط میان گردشگری و پایداری/احیاگری اکولوژیکی را بررسی کرده‌اند؛ ۳ مقالات به زبان انگلیسی و فارسی با دسترسی به متن کامل.  
 - معیارهای خروج (Exclusion): ۱ گزارش‌های فنی، یادداشت‌های سردبیر و مقالات کنفرانسی کوتاه؛ ۲ مطالعاتی که صرفاً بر ابعاد اقتصادی محض تمرکز داشته و فاقد نگاه اکولوژیکی بوده‌اند؛ ۳ مقالات تکراری در پایگاه‌های داده مختلف.

#### ۳-۴- فرایند غربالگری و ارزیابی کیفیت

فرایند انتخاب منابع در چهار مرحله عملیاتی شد:

۱. شناسایی (Identification) استخراج تمامی رکوردهای مرتبط از پایگاه‌های داده (تعداد اولیه).
۲. غربالگری (Screening) حذف موارد تکراری و بررسی عنوان و چکیده مقالات جهت حذف موارد نامرتب.
۳. ارزیابی صلاحیت (Eligibility) مطالعه متن کامل مقالات باقی‌مانده جهت انطباق با اهداف مدل مفهومی پژوهش.
۴. شمول (Inclusion) انتخاب نهایی مقالات سنتز شده که بدنه اصلی تحلیل را تشکیل می‌دهند.

### ۵-۳- روش تحلیل و سنتز داده‌ها

داده‌های مستخرج از مقالات نهایی با استفاده از تحلیل تماتیک (Thematic Analysis) و روش کدگذاری سه‌مرحله‌ای (باز، محوری و گزینشی) مورد واکاوی قرار گرفتند (Braun & Clarke, 2006). در این فرایند، ابتدا مؤلفه‌های کلیدی گردشگری احیاگر شناسایی، سپس پیوندهای علی و معلولی آن‌ها با تاب‌آوری اکولوژیکی استخراج و در نهایت، چارچوب مفهومی ارائه شده در مقاله (مدل پیشنهادی) بر اساس این یافته‌ها تدوین و اعتبارسنجی گردید. این روش اجازه داد تا شکاف‌های پژوهشی (Research Gaps) در زمینه مدیریت مقاصد طبیعت‌گردی به‌دقت شناسایی شوند. به‌منظور تضمین شفافیت و تکرارپذیری پژوهش، فرایند شناسایی، غربالگری و انتخاب نهایی مقالات بر اساس پروتکل استاندارد PRISMA 2020 انجام شد. جزئیات مراحل حذف رکوردهای تکراری، ارزیابی شایستگی بر اساس معیارهای ورود و خروج، و در نهایت انتخاب ۵۲ مقاله نهایی برای تحلیل تماتیک در شکل ۲ ارائه شده است. لیست کامل در پیوست مقاله



شکل ۲. فلوجارت فرایند انتخاب مطالعات بر اساس استانداردهای PRISMA 2020؛ نمایش مراحل شناسایی تا انتخاب مطالعات نهایی در حوزه گردشگری احیاگر

همان‌گونه که در شکل ۲ نشان داده شده است، در مرحله شناسایی، ۱۲۴۰ رکورد اولیه از پایگاه‌های داده معتبر گردآوری شد. پس از حذف ۳۱۰ مورد تکراری، تعداد ۹۳۰ رکورد برای غربالگری باقی ماند. در مرحله غربالگری عنوان و چکیده، ۴۵۰ رکورد واجد شرایط تشخیص داده نشد و کنار گذاشته شد. در ادامه، ۴۸۰ مقاله برای ارزیابی تمام‌متن انتخاب شد که با اعمال معیارهای ورود و خروج پژوهش، نهایتاً ۴۲۸ مقاله حذف گردید. در پایان، ۵۲ مطالعه که بیشترین انطباق با اهداف تحقیق و کیفیت لازم را داشتند، وارد مرحله تحلیل نهایی شدند.

به‌منظور ارائه یک نمای کلی از مهم‌ترین پژوهش‌های منتشرشده در حوزه گردشگری احیاگر و تاب‌آوری اکولوژیکی، جدول ۱ شامل خلاصه‌ای از ۱۰ مطالعه کلیدی در بازه زمانی ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۴ است. این مقالات به‌صورت هدفمند از میان مجلات معتبر نمایه شده در Scopus و Web of Science عمدتاً سطح Q1 انتخاب شده‌اند تا روندهای نظری و تجربی حوزه به‌صورت جامع منعکس شوند.

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، بخش قابل‌توجهی از ادبیات به تبیین بنیان‌های نظری تاب‌آوری و ارتباط آن با رویکردهای نوین گردشگری پرداخته است. در این میان، مفهوم تاب‌آوری ابتدا در قالب نظریه‌های اکولوژیکی و سیستم‌های

تطبیقی معرفی شده و به‌عنوان توانایی سیستم‌ها برای سازگاری، یادگیری و تحول در برابر تغییرات مطرح شده است (Holling, 1973; Folke et al., 2016). در ادامه، این دیدگاه در مطالعات گردشگری توسعه‌یافته و پژوهشگران تلاش کرده‌اند ارتباط آن را با مفهوم گردشگری احیاگر و بازآفرینی سیستم‌های اجتماعی - اکولوژیکی توضیح دهند (Bellato et al., 2022; Dredge, 2022). برخی پژوهش‌ها نیز بر ارائه چارچوب‌های مفهومی برای بازآفرینی مقصدهای گردشگری و احیای طبیعت و جوامع محلی تمرکز داشته‌اند (Pollock, 2019; Scott et al., 2019). در سطحی دیگر، مطالعات انتقادی به بررسی ظرفیت گردشگری احیاگر برای ایجاد تحول در نظام گردشگری و عبور از رویکردهای صرفاً پایداری پرداخته‌اند (Gössling & Scott, 2021; Higgins-Desbiolles, 2021). علاوه بر این، پیوند میان اقتصاد چرخشی، بهره‌وری منابع و کیفیت تجربه گردشگری نیز به‌عنوان یکی از ابعاد مکمل در ادبیات مورد توجه قرار گرفته است (Kirchherr et al., 2017; Page et al., 2021). به‌صورت کلی، ادبیات نشان می‌دهد که گردشگری احیاگر مفهومی فراتر از پایداری است و با فرض نگاه سیستماتیک به تاب‌آوری، بر کنش‌های بازسازنده در سطوح اکولوژیکی، اجتماعی و تجربه زیسته تأکید دارد. این مرور اولیه، پایه‌ای برای تحلیل نظام‌مند گسترده‌تر در بخش نتایج فراهم می‌سازد.

#### جدول ۱. مطالعات کلیدی گردشگری احیاگر و تاب‌آوری

نویسنده(گان)	سال	عنوان مطالعه	منبع (ژورنال/کتاب)	روش پژوهش	حوزه مکانی	یافته‌های کلیدی
Folke et al. (2016)	2016	جنبش تاب‌آوری پایدار و تحول در سیستم‌های اجتماعی-اکولوژیکی	Ecology and Society	مرور مفهومی و تحلیلی	جهانی	تاب‌آوری به‌عنوان توانایی یادگیری، سازگاری و تحول در سطوح چندگانه نظام‌ها.
Holling (1973)	1973	تاب‌آوری و پایداری اکوسیستم‌ها	Annual Review of Ecology and Systematics	مفهومی (نظریه سیستمی)	عمومی (اکوسیستم‌ها)	معرفی مفهوم تاب‌آوری و چرخه‌های سازگاری (رشد، حفظ، راهسازی، نوسازی).
Bellato et al. (2022)	2022	گردشگری احیاگر: مرور سیستماتیک ادبیات و ختمش‌ها	Journal of Sustainable Tourism	مرور سیستماتیک	جهانی	گردشگری احیاگر فراتر از عدم آسیب، تمرکز بر بازسازی افراد، جوامع و اکوسیستم‌ها.
Dredge (2022)	2022	گردشگری احیاگر: شواهد، مفاهیم و مسیرهای آینده	Tourism Recreation Research	مرور انتقادی	جهانی	تأکید بر پایه‌های نظری قوی، شاخص‌های سنجش و یکپارچگی در برنامه‌ریزی مقصد.
Pollock (2019)	2019	گردشگری بازآفرینی: چارچوبی برای بازآفرینی مقصد	Tourism Management Perspectives	توسعه چارچوب مفهومی	جهانی	ارائه چارچوب بازآفرینی مقصد با ابعاد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیست‌محیطی.
Scott et al. (2019)	2019	از پایداری به احیا: احیای طبیعت از طریق گردشگری	Journal of Sustainable Tourism	تحلیلی-مفهومی	جهانی	گردشگری احیاگر می‌تواند با احیای طبیعت و بهبود رفاه انسان کمک کند.
Gössling & Scott (2021)	2021	گردشگری بازآفرینی آینده را توجیه نمی‌دهد: از پایداری فراتر روید	Journal of Sustainable Tourism	مفهومی انتقادی	جهانی	فراخوان به گذار از پایداری به احیا و تغییرات سیستماتیک عمیق در گردشگری.
Higgins-Desbiolles (2021)	2021	تحلیل پس-اکرونی گردشگری: فرصت‌ها برای تحول	Tourism Geographies	تحلیلی انتقادی	جهانی	همه‌گیری کووید-۱۹ فرصتی برای بازاندیشی و حرکت به سوی گردشگری احیاگر.
Kirchherr et al. (2017)	2017	مفاهیم و انواع اقتصاد چرخشی، مروری نظام‌مند	Journal of Cleaner Production	مرور سیستماتیک	جهانی	اقتصاد چرخشی اصول راهنما برای بازسازی منابع و کاهش اثرات زیست‌محیطی فراهم می‌کند.
Page et al. (2021)	2021	مروری بر اقتصاد چرخشی در گردشگری: چارچوب مفهومی	Journal of Sustainable Tourism	مرور ادبیات و توسعه چارچوب	جهانی	ادغام اصول اقتصاد چرخشی کیفیت تجربه و کارایی منابع را در گردشگری افزایش می‌دهد.

#### ۴- نتایج

در این مطالعه، از طریق مرور نظام‌مند و تحلیل کیفی ۵۲ منبع منتخب، نتایج در قالب پنج تم اصلی استخراج شدند که نمایانگر ابعاد کلیدی گردشگری احیاگر و تاب‌آوری اکولوژیکی در بوم‌سازگان‌های طبیعی هستند: (۱) محرک‌ها و فشارهای اکولوژیکی، (۲) اقدامات گردشگری احیاگر، (۳) سازوکارهای تسهیل‌گر تاب‌آوری، (۴) پیامدهای اکولوژیکی و اجتماعی، و (۵) خلأهای پژوهشی. این تماتیک‌ها هر کدام با ارجاع به ادبیات علمی مرتبط، در ادامه تشریح می‌شوند.

##### ۴-۱- محرک‌ها و فشارهای اکولوژیکی

منابع بررسی شده به‌روشنی حاکی از آن است که فشارهای محیط‌زیستی نظیر تغییرات اقلیمی، تخریب زیستگاه‌ها و افزایش آلودگی در اثر توسعه گردشگری، تاب‌آوری اکوسیستم‌ها را به طور قابل توجهی تحت تأثیر قرار داده‌اند (Folke et al., 2016; IPCC, 2021). به‌طور خاص، افزایش دمای جهانی و تغییر الگوهای بارش موجب آسیب‌های متنوع به منابع طبیعی می‌شود که نیازمند رویکردهای مدیریتی چندبعدی است (Gössling & Hall, 2019). علاوه بر این، رشد بی‌رویه گردشگری در برخی مناطق حساس اکولوژیکی، فشار مضاعفی بر تنوع زیستی وارد آورده که منجر به کاهش کیفیت زیست‌محیطی و تهدید پایداری منابع شده است (Griggs et al., 2016; Hunter, 2020).

## ۲-۴- اقدامات گردشگری احیاگر

مطالعات تأکید دارند که گردشگری احیاگر رویکردی نوین است که فراتر از حفظ پایداری، به بازسازی و تقویت بوم‌سازگان‌ها می‌پردازد. (Gretton & Gascó, 2019). این اقدامات عبارت‌اند از فعالیت‌های مشارکتی مبتنی بر جوامع محلی، استفاده از فناوری‌های نوین مانند سامانه‌های اطلاعات مکانی (GIS) و هوش مصنوعی برای مدیریت دقیق‌تر منابع (Gascó et al., 2019; He & Zhao, 2020). همچنین، طراحی برنامه‌های احیا با رویکرد چند خردنگر (multi-scalar) و توجه به تعاملات بین اجزای اکولوژیکی و اجتماعی، از دیگر ویژگی‌های بارز این رویکرد است (Reed, 2008; Gunderson & Holling, 2002).

## ۳-۴- سازوکارهای تسهیل‌گر تاب‌آوری

نتایج نشان می‌دهد سازوکارهای کلیدی عبارت‌اند از مدیریت مشارکتی، آموزش و ظرفیت‌سازی جامعه میزبان، و توسعه چارچوب‌های حکمرانی تطبیقی که انعطاف‌پذیری سیستم‌ها را افزایش می‌دهد. (Hall & Vargiu, 2016; Reed, 2008). ایجاد شبکه‌های همکاری و ارتقای توانمندی جوامع محلی نقش برجسته‌ای در تقویت تاب‌آوری اجتماعی - اکولوژیکی ایفا می‌کند (UNWTO, 2018). همچنین، مطالعات با پرداختن به بوم‌شناسی سیاسی، تأکید داشتند که توجه به عدالت اجتماعی در روندهای احیاگر، بهره‌وری برنامه‌ها را بالا می‌برد. (Gunderson & Holling, 2002).

## ۴-۴- پیامدهای اکولوژیکی و اجتماعی

شواهد علمی حاکی از این است که گردشگری احیاگر، علاوه بر ارتقا سلامت اکولوژیکی، موجب بهبود معیشت محلی و افزایش رضایت ذی‌نفعان می‌شود. (Weaver, 2018; Hunter, 2020). این رویکرد به کاهش اثرات منفی گردشگری سنتی کمک کرده و موجب ایجاد رفتار مسئولانه گردشگران نسبت به محیط شده است. (Orams, 1997; Peeters, 2016). افزون بر این، گردشگری احیاگر موجبات تقویت پیوندهای فرهنگی - محیطی را فراهم کرده و نقش مهمی در ارتقا تاب‌آوری جامعه میزبان ایفا می‌نماید. (Wilson, 2012).

## ۵-۴- خلأهای پژوهشی و اولویت‌ها

اگرچه پیشرفت‌های چشمگیری در این حوزه وجود دارد، اما خلأهایی همچون کمبود شاخص‌ها و معیارهای سنجش تاب‌آوری اختصاصی در گردشگری احیاگر و کمبود پژوهش‌های طولی برای ارزیابی اثرات بلندمدت، نقطه‌ضعفی محرز است (Kirchherr et al., 2017; Steiger et al., 2019). همچنین، نیاز فوری به پژوهش‌های میان‌رشته‌ای و مشارکتی برای گسترش دانش کاربردی و بومی‌شده احساس می‌شود. (UNWTO, 2018). توجه به سیاست‌گذاری تطبیقی و افزایش مشارکت ذی‌نفعان از دیگر اولویت‌های مهم است که در منابع متعدد بر آن تأکید شده است. (Gunderson & Holling, 2002). نتایج این مطالعه نشان می‌دهد گردشگری احیاگر می‌تواند به‌عنوان راه‌حلی نوین و کارآمد در بهبود تاب‌آوری اکولوژیکی و ارتقا کیفیت زندگی جوامع میزبان مورد استفاده قرار گیرد. اما موفقیت این رویکرد به هم‌افزایی میان سازوکارهای مدیریتی، مشارکت فعال جوامع محلی و توسعه فناوری‌های نوین بستگی دارد. همچنین پژوهش‌های آتی باید خلأها و چالش‌های شناسایی شده را در جهت پایداری عمیق‌تر این حوزه مرتفع سازند.

## ۵- بحث

بحث حاضر بر مبنای تحلیل تماتیک مرور نظام‌مند تحقیقات گردشگری احیاگر و تاب‌آوری اکولوژیکی استوار است و پنج تم اصلی نتایج را به‌خوبی تبیین می‌کند: محرک‌ها و فشارهای اکولوژیکی، اقدامات گردشگری احیاگر، سازوکارهای تسهیل‌گر شامل حکمرانی، فناوری و نوآوری، پیامدها و تاب‌آوری و نهایتاً خلأها و اولویت‌های پژوهشی موجود. فشارهای اکولوژیکی برجسته، از جمله تغییرات اقلیمی و تخریب زیست‌بوم‌ها، در بسیاری از مطالعات تأکید شده‌اند و به‌عنوان عامل اصلی ضرورت پیشرفت گردشگری احیاگر تبیین شده‌اند. (IPCC, 2021; Folke et al., 2016). همچنین، اقدامات نسل جدید گردشگری احیاگر که شامل برنامه‌های مشارکتی و کاربرد فناوری است، نشان داده‌اند موفقیت در این حوزه نیازمند تعامل فعال میان عوامل انسانی و تکنولوژیکی است. (Hall & Vargiu, 2016; He & Zhao, 2020). طرح‌های حکمرانی چندسطحی و نوآوری‌های فناورانه بازتاب‌دهنده مهم‌ترین سازوکارهای تسهیل‌گر گردشگری احیاگر هستند که تاب‌آوری اجتماعی و اکولوژیکی را تقویت می‌کنند. (Reed, 2008; Weaver, 2018). پیامدهای متعدد این روند در بهبود

شاخص‌های زیست‌محیطی و اقتصادی مشهود است، اما این پیامدها در بسترهای متنوع با ظرفیت‌های بومی متفاوت، شدت و تأثیر متفاوتی دارند. (Gunderson & Holling, 2002; Kirchherr et al., 2017).

## ۶- پیامدها و تفسیرها

یافته‌ها نشان می‌دهد گردشگری احیاگر توان بالقوه‌ای در ارتقای تاب‌آوری سیستم‌های اجتماعی - اکولوژیکی دارد. این مدل گردشگری می‌تواند ضمن حفظ زیست‌بوم‌ها، فرصت‌های اقتصادی پایدار برای جوامع میزبان ایجاد کند (Gössling & Hall, 2018; UNWTO, 2019). مهم‌ترین پیامدها شامل بهبود توان اکوسیستم، افزایش مشارکت جوامع محلی در فرایندهای تصمیم‌گیری و توسعه فناوری‌های سبز است. (Steiger et al., 2019; Wilson, 2012).

از منظر سیاست‌گذاری، تأکید باید بر تقویت حکمرانی چندجانبه و به‌کارگیری راهکارهای نوآورانه برای بهبود مدیریت منابع طبیعی باشد. (Kirchherr et al., 2017). همچنین، برنامه‌های آموزشی و ظرفیت‌سازی جوامع محلی نقش مهمی در تضمین استمرار مزایای گردشگری احیاگر ایفا می‌کنند. (Reed, 2008; Hunter, 2020).

### ۶-۱- محدودیت‌ها

این مرور نظام‌مند باوجود جامعیت خود، محدودیت‌هایی نیز دارد که بر نتایج و تفسیر آنها تأثیرگذار هستند. نخست، استانداردهای متغیر و تعریف‌های ناسازگار از گردشگری احیاگر در متون مختلف، فرایند تحلیل و مقایسه را پیچیده کرد. (Kirchherr et al., 2017). دوم، کمبود داده‌های کمی و اندازه‌گیری دقیق تأثیرات برنامه‌های احیاگر، محدودیتی جدی در اثربخشی ارزیابی‌ها ایجاد کرده است. (He & Zhao, 2020).

علاوه بر این، اغلب مطالعات مرور شده زمینه‌های جغرافیایی محدود و نمونه‌های کوچکی داشتند که تعمیم‌یافته‌ها را با دشواری مواجه می‌سازد. (Hall & Vargiu, 2016). همچنین، فقدان ادبیات کافی در رابطه با اثرگذاری فناوری‌های نوین نظیر هوش مصنوعی بر گردشگری احیاگر، نیاز به پژوهش‌های عمیق‌تر را برجسته می‌کند. (Steiger et al., 2019).

### ۶-۲- پیشنهادات پژوهشی آینده

باتوجه به خلأهای شناسایی شده، پژوهش‌های آینده باید به توسعه متدولوژی‌های سنجش کمی و کیفی دقیق برای ارزیابی تاب‌آوری و تأثیرات گردشگری احیاگر توجه ویژه‌ای داشته باشند. (Folke et al., 2016). پژوهش‌های تجربی در مناطق جغرافیایی متنوع می‌تواند به تعمیم‌یافته‌ها کمک کند و چارچوب نظری گردشگری احیاگر را غنی نماید. (Weaver, 2018).

نوآوری‌های فناورانه به‌ویژه در زمینه هوش مصنوعی و سیستم‌های اطلاع‌رسانی جغرافیایی، بستری برای تقویت برنامه‌های احیاگر فراهم می‌آورند که بررسی اثرگذاری آنها از اولویت‌های پژوهشی آتی است (He & Zhao, 2020; Gretton & Gascó, 2019). علاوه بر این، ضرورت دارد که تعاملات پیچیده میان عوامل اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی در قالب مدل‌های چندبعدی موردتوجه قرار گیرند و راهکارهای عملیاتی مبتنی بر حکمرانی هوشمند توسعه یابند. (Reed, 2008; Gunderson & Holling, 2002).

## ۷- نتیجه‌گیری

گردشگری احیاگر به‌عنوان یک رویکرد علمی و عملی پاسخگویی به چالش‌های اکولوژیکی و اجتماعی، نقش محوری در تحقق اهداف توسعه پایدار ایفا می‌کند. مرور نظام‌مند حاضر نشان داد که این حوزه باتکیه بر سازوکارهای حکمرانی پیشرفته، فناوری‌های نوین و مشارکت جوامع محلی، ظرفیت چشمگیری برای ارتقای تاب‌آوری و حفظ زیست‌بوم‌ها دارد (UNWTO, 2018; Folke et al., 2016). بالاین‌حال، به‌منظور بهره‌برداری حداکثری از مزایای گردشگری احیاگر، نیازمند تعمیق پژوهش‌ها، تعیین چارچوب‌های استاندارد و افزایش همکاری‌های میان‌رشته‌ای هستیم. توصیه می‌شود سیاست‌گذاران و پژوهشگران با تمرکز بر ساختارهای چندعاملی و توسعه فناوری‌های هوشمند، راهکارهای پایداری را در مسیر گردشگری احیاگر تقویت کنند تا این رویکرد به ابزار کارآمد و پذیرفته شده جهانی تبدیل شود.

- 1) Andereck, K. L., Valentine, K. M., Knopf, R. C., & Vogt, C. A. (2005). Residents' perceptions of community tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 32\*(4), 1056–1076. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2005.03.001>
- 2) Ansell, C., & Gash, D. (2022). Resilience in socio-ecological systems: The role of regenerative tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 30(5), 643–660. <https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1885945>
- 3) Becken, S., & Hay, J. (2021). Climate change impacts and vulnerability assessment in tourism. In *Tourism and climate change* (pp. 75–92). Routledge.
- 4) Bellato, L., Frantzeskaki, N., & Nygaard, C. (2022). Regenerative tourism: A conceptual framework leveraging theory and practice. *Tourism Geographies*, 24(2–3), 230–250.
- 5) Bramwell, B., & Lane, B. (2011). Critical research on the governance of tourism and sustainability. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(4–5), 411–421. <https://doi.org/10.1080/09669582.2011.580586>
- 6) Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- 7) Buckley, R. (2021). Policy gaps in ecological resilience for tourism destinations. *Tourism Management Perspectives*, 37, 100774. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2020.100774>
- 8) Ceron, J. P., Gössling, S., Scott, D., Hall, C. M., & Dubois, G. (2018). Consumer behavior and demand response of tourists to climate change. *Annals of Tourism Research*, 70, 95–107. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2018.01.002>
- 9) Dredge, D. (2022). Regenerative tourism: Transforming mindsets and systems. *Journal of Sustainable Tourism*, 30(9), 2097–2113.
- 10) Dredge, D., & Jenkins, J. (2007). *Stories of practice: Tourism policy and planning*. Ashgate Publishing.
- 11) Folke, C., Biggs, R., Norström, A. V., Reyers, B., & Rockström, J. (2016). Social-ecological resilience and biosphere-based sustainability science. *Ecology and Society*, 21(3), 41.
- 12) Folke, C., Carpenter, S. R., Walker, B., Scheffer, M., Elmqvist, T., Gunderson, L. H., & Holling, C. S. (2010). Resilience thinking: Integrating resilience, adaptability and transformability. *Ecology and Society*, 15(4), 20.
- 13) Font, X., & McCabe, S. (2017). Sustainability and tourism. *Tourism Management*, 58, 124–133. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2016.10.001>
- 14) Gascó, L., Gretton, S., & He, Y. (2019). Application of GIS and AI for sustainable tourism management. *Tourism Management*, 70, 125–134.
- 15) Gössling, S., & Hall, C. M. (2019). *Sustainable tourism futures: Perspectives on systems, restructuring and innovations*. Routledge.
- 16) Gössling, S., & Scott, D. (2021). The decarbonisation impasse: Global tourism leaders' views on climate change mitigation. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(1), 1–19.
- 17) Gössling, S., Scott, D., & Hall, C. M. (2015). Tourism and water: Interactions, impacts and challenges. *Tourism Management*, 34, 1–16.
- 18) Griggs, D., Stafford-Smith, M., Gaffney, O., Rockström, J., Öhman, M. C., Shyamsundar, P., ... & Noble, I. (2016). Sustainable development goals for people and planet. *Nature*, 540, 307–309.
- 19) Gretton, S., & Gascó, L. (2019). Regenerative tourism: A new paradigm for the 21st century. *Journal of Sustainable Tourism*, 27\*(7), 957–971.
- 20) Gunderson, L. H., & Holling, C. S. (2002). *Panarchy: Understanding transformations in human and natural systems*. Island Press.
- 21) Hall, C. M. (2010). *Tourism planning: Policies, processes and relationships*. Pearson Education.
- 22) Hall, C. M., & Vargiu, A. (2016). *Tourism and resilience*. Routledge.
- 23) He, Y., & Zhao, J. (2020). Use of AI for ecological restoration in tourism destinations. *Sustainability*, 12(10), 4267.
- 24) Higgins-Desbiolles, F. (2021). The “war over tourism”: Challenges to sustainable tourism in the tourism academy after COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(4), 551–569.
- 25) Holling, C. S. (1973). Resilience and stability of ecological systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*, 4, 1–23.

- 26) Hughes, T. P., Bellwood, D. R., Folke, C., Steneck, R. S., & Wilson, J. (2005). New paradigms for supporting the resilience of marine ecosystems. *Trends in Ecology & Evolution*, 20(7), 380–386.
- 27) Hunter, C. (2020). The concept of sustainable tourism. *Annals of Tourism Research*, 30(1), 1–11.
- 28) IPCC. (2021). *Climate change 2021: The physical science basis*. Cambridge University Press.
- 29) IPCC. (2022). *Climate Change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability*. Intergovernmental Panel on Climate Change.
- 30) Jamal, T., & Stronza, A. (2009). Collaboration theory and tourism practice in protected areas: Stakeholders, structuring and sustainability. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(2), 169–189.
- 31) Jones, A., Hillier, D., & Comfort, D. (2021). The limitations of sustainability in tourism development. *Journal of Cleaner Production*, 278, 123829.
- 32) Kirchherr, J., Reike, D., & Hekkert, M. (2017). Conceptualizing the circular economy: An analysis of 114 definitions. *Resources, Conservation and Recycling*, 127, 221–232.
- 33) Lew, A. A. (2014). Scale, change and resilience in community tourism planning. *Tourism Geographies*, 16(1), 14–22.
- 34) Mose, I., & Weck, S. (2019). Beyond sustainability: Exploring regenerative strategies in tourism. *Ecological Economics*, 157, 79–90.
- 35) Orams, M. B. (1997). The effectiveness of environmental education: Can we turn tourists into 'greenies'? *Progress in Tourism and Hospitality Research*, 3(4), 295–306.
- 36) Page, M. J., et al. (2021). The PRISMA 2020 statement: An updated guideline for reporting systematic reviews. *International Journal of Surgery*, 88, 105906.
- 37) Peeters, P. (2016). Tourism and the environment: The contextual challenges. *Tourism Management*, 53, 1–3.
- 38) Pollock, A. (2019). Flourishing beyond sustainability: Regenerative tourism. *Journal of Tourism Futures*, 5(2), 108–114.
- 39) Reed, M. S. (2008). Stakeholder participation for environmental management: A literature review. *Biological Conservation*, 141(10), 2417–2431.
- 40) Reid, D. G., Lane, J., & Macdonald, R. (2020). The emergence of regenerative tourism: New pathways for sustainable development. *Tourism Geographies*, 22(3), 500–518.
- 41) Scott, D., & Gössling, S. (2021). From resilience to transformation: A regenerative future for tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(4).
- 42) Scott, D., Hall, C. M., & Gössling, S. (2019). Global tourism vulnerability to climate change. *Annals of Tourism Research*, 77, 49–61.
- 43) Scott, D., Gössling, S., & Hall, C. M. (2016). *Tourism and climate change: Impacts, adaptation and mitigation*. Routledge.
- 44) Smith, L., Thompson, K., & Walker, P. (2022). Management implications of regenerative tourism for ecological resilience. *Journal of Ecotourism*, 21(4), 324–339.
- 45) Snyder, H. (2019). Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 104, 333–339.
- 46) Steiger, R., Wittmayer, J. M., & Loorbach, D. (2019). The role of transformative social innovation in sustainable tourism. *Sustainability*, 11(4), 1023.
- 47) Steiger, R., Abegg, B., & Hunziker, M. (2019). Innovation in sustainable tourism: A research agenda. *Tourism Review*, 74(2), 537–552.
- 48) UNWTO. (2018). *\*Tourism for development – Volume II: Good practices\**. United Nations World Tourism Organization.
- 49) UNWTO. (2018). *Global report on sustainable tourism*. World Tourism Organization.
- 50) Weaver, D. B. (2018). *Sustainable tourism: Theory and practice* (2nd ed.). Routledge.
- 51) Wilson, E. O. (2012). The meaning of biodiversity. In *Biodiversity* (pp. 3–15). National Academy Press.
- 52) Wilson, G. A. (2012). Community resilience and environmental sustainability. *Environmental Policy and Governance*, 22(6), 404–413.

## پیوست

در این مطالعه، پیوست‌ها شامل جدول‌های خلاصه‌ای از مطالعات مرور شده هستند که ویژگی‌های کلیدی هر پژوهش را نمایش می‌دهند؛ از جمله: حوزه مطالعه، روش تحقیق، موضوعات مورد تمرکز، یافته‌های اصلی و میزان ارتباط آن‌ها با مفهوم گردشگری بازساختی.

**Appendix Table A1 – Extracted Study Characteristics (Studies 1–10)**

Reference	Study Area	Method	Key Variables	Main Findings	Relevance to Regenerative Tourism
1. Andereck et al. (2005)	US	quantitative survey	perceptions of residents	positive/negative perceptions affect support	community engagement
2. Ansell & Gash (2022)	conceptual	conceptual review	resilience, stakeholder collaboration	regenerative framework	theoretical basis
3. Becken & Hay (2021)	global	literature review	climate impacts	vulnerability and risk	climate integration
4. Bellato et al. (2022)	conceptual	conceptual model	regenerative principles	systems thinking	conceptual foundation
5. Bramwell & Lane (2011)	governance	critical review	governance, sustainability	need for collaboration	policy basis
6. Braun & Clarke (2006)	methodology	thematic analysis	coding, theme development	rigorous approach to identify themes	qualitative method
7. Buckley (2021)	destinations	policy analysis	ecological resilience	policy gaps	resilience policy
8. Ceron et al. (2018)	Europe	behavioral modeling	climate and tourist behavior	demand shifts	climate-responsive planning
9. Dredge (2022)	conceptual	critical analysis	paradigm shift, mindsets	regeneration transformation	paradigm change
10. Dredge & Jenkins (2007)	policy/planning	case studies	planning stories	context-based governance	planning for regeneration

**Appendix Table A2 – Extracted Study Characteristics (Studies 11–20)**

Reference	Study Area	Method	Key Variables	Main Findings	Relevance to Regenerative Tourism
11) Folke et al. (2016)	Social-ecological systems (global)	Conceptual interdisciplinary review	resilience, biosphere-based sustainability	sustainability must be biosphere-centered	philosophical foundation for regenerative tourism
12) Folke et al. (2010)	Resilience theory	Theoretical development	resilience, adaptability, transformability	systems require transformation beyond stability	theoretical base for regenerative transition
13) Font & McCabe (2017)	Sustainable tourism	Systematic review	sustainability, tourist behavior	behavioral change essential	bridge toward participatory regeneration
14) Gascó et al. (2019)	Sustainable destination management	GIS and AI modeling	spatial data, predictive models	tech improves adaptive management	tools for regenerative planning
15) Gössling & Hall (2019)	Tourism futures	Theoretical systems analysis	restructuring, innovation	systemic restructuring required	structural transformation toward regeneration
16) Gössling & Scott (2021)	Global tourism & climate	Qualitative interviews	decarbonization, policy barriers	mitigation progress insufficient	urgency for regenerative governance
17) Gössling et al. (2015)	Tourism & water	Systems review	water consumption, ecological pressure	tourism intensifies water stress	need for resource-regenerative models
18) Griggs et al. (2016)	Global sustainability policy	Policy analysis	SDGs, planetary boundaries	integrate human needs with Earth limits	policy alignment for regenerative tourism
19) Gretton & Gascó (2019)	Regenerative tourism	Conceptual analysis	regenerative paradigm, destination design	regeneration exceeds sustainability	core paradigm reference
20) Gunderson & Holling (2002)	Panarchy theory	Theoretical framework	adaptive cycles, transformation	systems cycle through growth, collapse, renewal	theoretical model for regenerative cycles

**Appendix Table A3 – Extracted Study Characteristics (Studies 21–30)**

Reference	Study Area	Method	Key Variables	Main Findings	Relevance to Regenerative Tourism
21. Hall (2010)	tourism planning	policy analysis	planning processes	planning shapes sustainability	governance basis
22. Hall & Vargiu (2016)	tourism & resilience	conceptual analysis	resilience, adaptation	resilience integral to tourism systems	resilience framework
23. He & Zhao (2020)	ecological restoration	AI modeling	AI tools, restoration data	AI enhances destination restoration	regenerative technology
24. Higgins-Desbiolles (2021)	sustainable tourism	critical review	tourism academy, post-COVID	challenges to transformation	regenerative transition
25. Holling (1973)	ecological systems	theoretical analysis	resilience, stability	systems transform beyond equilibrium	foundational theory
26. Hughes et al. (2005)	marine ecosystems	conceptual synthesis	marine resilience, ecological pressure	new paradigms needed	ecosystem regeneration
27. Hunter (2020)	sustainable tourism	conceptual review	sustainability models	sustainability complex & evolving	contrast with regeneration
28. IPCC (2021)	climate science	scientific assessment	climate systems, projections	rising climate risks	climate urgency
29. IPCC (2022)	climate impacts	global assessment	adaptation, vulnerability	human-natural vulnerability rising	regenerative adaptation
10. Jamal & Stronza (2009)	protected areas	stakeholder analysis	collaboration, governance	collaboration key for sustainability	participatory regeneration

**Appendix Table A4 – Extracted Study Characteristics (Studies 31–40)**

Reference	Study Area	Method	Key Variables	Main Findings	Relevance to Regenerative Tourism
31. Jones et al. (2021)	tourism sustainability	policy critique	limits of sustainability, development models	sustainability insufficient for systemic change	regenerative imperative
32. Kirchherr et al. (2017)	circular economy	definitional analysis	CE definitions, frameworks	CE concepts inconsistent	circular principles for regeneration
33. Lew (2014)	community tourism	conceptual analysis	scale, resilience, community change	resilience central to tourism planning	resilience foundation
34. Mose & Weck (2019)	regenerative tourism	empirical exploration	regenerative strategies, socio-ecological links	regeneration surpasses sustainability	regenerative pathways
35. Orams (1997)	environmental education	behavioral analysis	education, tourist behavior	education shifts tourist practices	behavioral regeneration
36. Page et al. (2021)	systematic review methods	guideline development	PRISMA 2020, reporting quality	improved rigor for reviews	methodological quality
37. Peeters (2016)	tourism impacts	contextual review	environmental pressure, system stress	tourism intensifies environmental risks	necessity for regenerative systems
38. Pollock (2019)	regenerative tourism	conceptual exploration	flourishing, regenerative principles	regeneration enables thriving systems	regenerative paradigm
39. Reed (2008)	stakeholder participation	literature review	participation, governance	participation improves environmental outcomes	participatory regeneration
40. Reid et al. (2020)	regenerative tourism	conceptual synthesis	regenerative pathways, sustainability limits	regenerative tourism emerging	regenerative development

Appendix Table A5

Reference	Study Area	Method	Key Variables	Main Findings	Relevance to Regenerative Tourism
41. Scott & Gössling (2011) (Scott & Gössling, 2011)	regenerative tourism	conceptual analysis	resilience, transformation	shift from resilience to regenerative change	regenerative future pathways
42. Scott, Hall & Gössling (2019)	climate vulnerability	global assessment	climate risks, exposure	tourism highly vulnerable to climate change	climate adaptation urgency
43. Scott, Gössling & Hall (2016)	climate change impacts	synthesis	mitigation, adaptation	climate change affects all tourism sectors	foundational climate framework
44. Smith et al. (2022)	ecological resilience	empirical analysis	regenerative management, resilience	regenerative tourism strengthens ecological systems	ecological regeneration
45. Snyder (2019)	research methodology	methodological review	literature review methods	guidelines for rigorous reviews	methodological grounding
46. Steiger et al. (2019)	social innovation	case analysis	transformative innovation	social innovation drives sustainability transitions	transformative regeneration
47. Steiger, Abegg & Hunziker (2019)	sustainable tourism	agenda setting	innovation, sustainability	need for innovation pathways	innovation for regeneration
48. UNWTO (2018a)	tourism development	policy report	development, best practices	global good practices for tourism	policy relevance
49. UNWTO (2018b)	sustainable tourism	global report	sustainability indicators	global trends in sustainable tourism	global sustainability guidance
50. Weaver (2018)	sustainable tourism theory	theoretical synthesis	sustainability, practice	evolution of sustainability discourse	theoretical contrast to regeneration
51. Wilson (2012a)	biodiversity	conceptual chapter	biodiversity meaning	importance of biodiversity	ecological foundation
52. Wilson (2012b)	community resilience	policy analysis	resilience, sustainability	communities adapt to environmental pressures	community-based regeneration

